

ANALYSE

Hvorfor halshugningen af det iranske styre risikerer at skabe et monster med mange hoveder

Af Kristian Svendsen

I den græske myte sender Herakles sit sværd mod Hydraen – det mange-hovedede uhyre, der terroriserer landskabet. Men for hvert hoved han hugger af, vokser to nye frem. Herakles kan først besejre Hydraen, da hans nevø Iolaus brænder de afhuggede stubbe til, så genvæksten stoppes ved kilden. Myten er ikke blot en fortælling om monstre. Den er en politisk allegori: for visse trusler fører den direkte tilgang – at halshugge problemet – kun til dets multiplikation.

Operation Epic Fury er en halshugning. Over 900 angreb. Irans øverste leder, Ali Khamenei, dræbt sammen med forsvarsminister Nasirzadeh, sikkerhedsrådssekretær Shamkhani og en række øverste kommandører. Det er den mest dramatiske decapitation strike mod en suveræn stat i moderne historie. Og i Washington fejres det som en sejr.

Men konfliktforskningen peger entydigt på, at decapitation uden en plan for tiden efter sjældent producerer stabilitet. Den tenderer mod fragmentering, radikalisering og nye trusler. Et håbefuldt scenarie – våbenhvile, folkelig overtagelse, demokratisk åbning – kan ikke udelukkes, men intet i den nuværende dynamik peger i den retning. Det ville kræve en aktiv, koordineret international indsats, som der i dag hverken er politisk vilje eller institutionel kapacitet til at løfte. Uden den er spørgsmålet snarere, hvor mange konflikter der vokser frem – og om nogen overhovedet har en plan for at forhindre det.

DECAPITATION-DOKTRINEN OG DENS GRÆNSER

Ideen om at fjerne en fjendtlig leder og dermed knække modstanderens rygrad har en lang militær historie. Men den empiriske evidens er nedslående. Jenna Jordan analyserer i *Leadership Decapitation: Strategic Targeting of Terrorist Organizations* (Stanford University Press, 2019) over 1.000 tilfælde¹ af ledelseshenrettelser mod 180 organisationer. Hendes konklusion er, at grupper med stærk bureaukratisk struktur, folkelig forankring og ideologisk sammenhængskraft er *resiliente* mod decapitation – og at resultatet hyppigt er

¹ Jordan, Jenna. *Leadership Decapitation: Strategic Targeting of Terrorist Organizations*. Stanford University Press, 2019. <https://www.sup.org/books/politics/leadership-decapitation>

øget radikaliserings, splintring i mere uforudsigelige fraktioner og organisatorisk modning.

Craig Whiteside, associeret professor i national sikkerhed ved U.S. Naval War College og en af de førende forskere i Islamisk Stats organisationshistorie, påpeger i sin anmeldelse i *Texas National Security Review* (2025)², at drabet på Abu Musab al-Zarqawi i 2006 ikke svækkede bevægelsen – det udløste dens transformation fra en løs koalition til en bureaukratiseret proto-stat med standardiseret ledelsessuccession. Decapitation gav bagslag: den hjalp organisationen med at løse interne stridigheder og professionalisere sig.

Colin Clarke, direktør for policy og research ved The Soufan Group, fremhæver i samme roundtable risikoen for “magttomrums-kæde”³ – det fænomen, man kender fra Phil Williams og Paul Kans kriminalitetsforskning (på engelsk “vacancy chains”)⁴, hvor fjernelsen af en leder skaber et magtvakuum, som fyldes af mere voldelige og uforudsigelige aktører i en kamp om kontrol over territorium, forsyningslinjer og ressourcer.

Foreign Policy In Focus har udfoldet den klassiske Hydra-metafor specifikt om Mellemøsten: “For some evils, a direct approach that seeks to decapitate the threat only results in the multiplication of that threat.”⁵ Pointen er ikke, at militær magt er irrelevant – men at den uden diplomatisk, politisk og institutionel opfølgning skaber flere problemer, end den løser.

Overført til Iran: IRGC er præcis den type bureaukratiseret, ideologisk forankret og ressourcestærk organisation, som Jordan identificerer som mest resistent mod decapitation. Et styre, der har overlevet revolution, otte års krig med Irak, årtiers sanktioner og gentagne folkelige opstande, kollapse ikke, fordi dets øverste figur fjernes. Det muterer.

ÉT MAGTVAKUUM - FLERE PARALLELLE KONFLIKTER

Washingtons fortælling forudsætter, at drabet på Khamenei skaber ét simpelt vakuum, som den iranske befolkning udfylder med demokrati. Det er ét muligt udfald – og det mest

² Whiteside, Craig. “Making the Mark on Leader Targeting.” In Book Review Roundtable: Leadership Targeting, *Texas National Security Review*, October 2021. <https://tnsr.org/roundtable/book-review-roundtable-leadership-targeting/>

³ Clarke, Colin P. “Leadership Decapitation Is No Panacea.” In Book Review Roundtable: Leadership Targeting, *Texas National Security Review*, October 2021. <https://tnsr.org/roundtable/book-review-roundtable-leadership-targeting/>

⁴ Kan, Paul Rexton, and Phil Williams. “Afterword: Criminal Violence in Mexico – A Dissenting Analysis.” *Small Wars & Insurgencies* 21, no. 1 (2010): 218–231. <https://doi.org/10.1080/09592310903555726>

⁵ Certo, Peter. “America’s Hydra Problem in the Middle East.” *Foreign Policy In Focus*, May 7, 2015. <https://fpif.org/americas-hydra-problem-in-the-middle-east/>

ønskelige. Men konfliktforskningen, de historiske erfaringer og den aktuelle magtstruktur i Iran peger på, at det mest sandsynlige scenarie er langt mere komplekst: ikke ét overskueligt vakuum, men mindst fire parallelle konfliktzoner – hver med sin egen dynamik, sine egne eksterne sponsorer og sine egne grænseoverskridende konsekvenser.

IRGC: Fra skyggemagt til åbent militærdiktatur

Den reelle hårde magt i Iran ligger hos Revolutionsgarden – ikke blot en elitemilitærenhed, men et massivt økonomisk konglomerat, der ejer byggevirksomheder, driver telekommunikation, kontrollerer havne og smuglerruter. Formelt er et midlertidigt lederskabsråd trådt til – præsident Pezeshkian, retschef Mohseni-Eje'i, Vogternes Råds Arafi og parlamentsformand Ghalibaf.⁶

Men successionsspørgsmålet rækker langt ud over dette råd. Forfatningsmæssigt er det Ekspertrådet (Assembly of Experts) – et 88 medlemmer stort geistligt organ – der skal vælge en ny Øverste Leder. Før sin død udpegede Khamenei ifølge New York Times tre foretrukne kandidater: retschef Mohseni-Eje'i, sikkerhedsrådgiveren Asghar Hijazi og Hassan Khomeini – revolutionens grundlæggers barnebarn og en moderat stemme i det geistlige establishment. Men krigsvilkårene har gjort en rolig forfatningsproces vanskelig: den 2. marts blev Ekspertrådets bygning i Qom angrebet af israelske luftstyrker, angiveligt under selve valget af en ny leder.⁷

Ifølge Iran Internationals eksklusive rapportering fra 4. marts valgte Ekspertrådet under pres fra IRGC Mojtaba Khamenei – Khameneis søn – som den næste Øverste Leder, en beslutning der endnu ikke er offentliggjort. IRGC's beregning er dobbelt: Mojtaba sikrer kontinuitet i kommandostrukturen og har i årtier fungeret som kanal mellem sin far og Gardens ledelse.⁸ Men dynastisk succession er dybt kontroversiel i det shia-geistlige miljø og i en revolutionær republik, der opstod af et opgør med netop et monarki.⁹

En Reuters analyse fra 1. marts konkluderer: det afgørende spørgsmål er, om IRGC kommer svækket eller styrket ud af krisen.¹⁰ CNN's vurdering er direkte: den reelle magt

⁶ Der er dog uklarhed om parlamentsformand Ghalibaf, som indgik i den første annoncering, men som udenrigsminister Araghchi siden udelod, da han den 1. marts beskrev en "gruppe af tre".

⁷ Fassihi, Farnaz. "Ayatollah Ali Khamenei's Son Emerges as Leading Choice to Be His Successor" *New York Times*, March 3, 2026. <https://www.nytimes.com/2026/03/03/world/middleeast/iran-mojtaba-khamenei-successor.html>

⁸ Nerozzi, Timothy. "Iran's Assembly of Experts bombed during election to decide next supreme leader." *Washington Examiner*, March 3, 2026. <https://www.washingtonexaminer.com/news/world/4478138/iran-assembly-of-experts-bombed-during-election-next-supreme-leader/>

⁹ Al Lawati, Abbas. "Who might replace Iran's supreme leader? There's no clear successor." *CNN World*, March 1, 2026. <https://edition.cnn.com/2026/02/28/middleeast/iran-supreme-leader-ali-khamenei-replacement-intl-hnk>

¹⁰ Nakhoul, Samia et al. "Khamenei killing shatters Iran's order, triggers high-stakes succession race." *Reuters*, March 1, 2026. <https://www.reuters.com/world/middle-east/khamenei-killing-shatters-irans-order-triggers-high-stakes-succession-race-2026-03-01/>

vil blive udøvet bag kulisserne af IRGC.¹¹ Et ønskeligt scenarie er, at det midlertidige råd åbner for en kontrolleret politisk proces. Men den historiske erfaring med stærke militærorganisationer i magtvakuummer – fra Egypten til Myanmar – peger i en anden retning: en rå militærjunta uden de traditionelle religiøse doktriners modvægt, som logisk kan konkludere, at den eneste overlevelsesgaranti er at sprinte mod en atombombe.

De etniske konfliktzoner

Kurderne: Koalition med selvbestemmelseskrav

Seks dage før angrebene – den 22. februar – dannede fem store kurdiske oppositionspartier den formelle Coalition of Political Forces of Iranian Kurdistan med eksplicit mål om at “vælte Den Islamiske Republik og realisere det kurdiske folks ret til selvbestemmelse.”¹²

Under januarprotesterne forlod sikkerhedsstyrker byerne Abadan og Malekshahi i den kurdiske region, og kontrollen overgik midlertidigt til demonstranterne. PAK’s væbnede gren har allerede gennemført angreb mod IRGC-positioner, herunder hovedkvarteret i Kermanshah.¹³

New Lines Institute vurderer i sin analyse fra 27. februar¹⁴, at centrifugaltendenserne er de højeste blandt Irans minoriteter, bl.a. fordi en sammenlægning med Irakisk Kurdistan er logistisk mindre problematisk end tilsvarende scenarier for andre grupper.

Ahwazi-araberne: Olien som sprængstof

Khuzestan-provinsen rummer størstedelen af Irans oliereserver, men den lokale arabiske befolkning er systematisk marginaliseret – tvangsforflyttet og nægtet ansættelse i olieindustrien. New Lines Institute dokumenterer i rapporten *Punishing Vulnerability* (februar 2026)¹⁵, hvordan styret har intensiveret undertrykkelsen af arabiske, kurdiske og azerbajjanske minoriteter efter 12-dageskrigen i juni 2025.

¹¹ Edwards, Christian. “Who’s running Iran now that the supreme leader is dead?” *CNN*, March 1, 2026. <https://www.cnn.com/2026/03/01/middleeast/iran-new-supreme-leader-khamenei-dead-intl-latam>

¹² “Announcement Statement of the Coalition of Political Forces of Iranian Kurdistan.” *Democratic Party of Iranian Kurdistan (PDKI)*, February 22, 2026. <https://pdki.org/english/announcement-statement-of-the-coalition-of-political-forces-of-iranian-kurdistan/>

¹³ “Four Iranian Kurdish opposition bases targeted in Kurdistan Region.” *The New Region*, March 1, 2026. <https://thenewregion.com/posts/4724>

¹⁴ Vaziri, Nozar. “Fissures Among Iran’s Ethnic Minority Groups Are Poised To Break Open.” *New Lines Institute*, February 28, 2026. <https://newlinesinstitute.org/middle-east-center/fissures-among-irans-ethnic-minority-groups-are-poised-to-break-open/>

¹⁵ Farouk, Zara and Jalal, Lara. “Punishing Vulnerability: Iran’s Minority Crackdown After the 12-Day War.” *New Lines Institute*, February 18, 2026. <https://newlinesinstitute.org/middle-east-center/punishing-vulnerability-irans-minority-crackdown-after-the-12-day-war/>

Gentagne væbnede sammenstød med sikkerhedsstyrker har fundet sted månedligt siden 2024. Hvis ahwazi-militser – potentielt med ekstern efterretningsstøtte – sikrer blot delvis kontrol med olieinfrastrukturen, kontrollerer de både det iranske styres indtægtsgrundlag og de globale energimarkeder. Det er det farligste felt på brættet.

Baluchistan: Den porøse grænse

I januar-februar 2026 gennemførte Balochistan Liberation Army koordinerede angreb i ni byer¹⁶ på tværs af pakistansk og iransk Baluchistan. I Sistan-Baluchistan-provinsen opererer den nyetablerede People's Fighters Front (PFF) – en sammenslutning dannet den 10. december 2025 gennem en fusion af Jaish ul-Adl, Nasr-bevægelsen, Pada Baluch-bevægelsen og Mohammad Rasulullah-gruppen. PFF markerer et strategisk skift: hvor Jaish ul-Adl primært var en baluchisk separatistgruppe, præsenterer PFF sig som en bredere iransk modstandsbevægelse rettet mod hele Velayat-e Faqih-regimet.

Grænsen mellem de tre lande er blevet stadig mere porøs. Et svækket iransk centrum risikerer at forvandle hele dette område til en ukontrollerbar konfliktzone med grænseoverskridende våbenstrømme, menneskesmugling og jihadistisk aktivitet.

Den azeriske dimension: Irans største minoritet

Azeriere udgør Irans største etniske minoritet – anslået 15-30% af befolkningen, op mod 20-25 millioner mennesker, altså flere end i selve Aserbajdsjan. Under protesterne i januar 2026 deltog de azeriske provinser aktivt, og Bakus reaktion var øjeblikkelig: de tilladtes en demonstration foran den iranske ambassade under sloganet "Lad Aserbajdsjan blive samlet."

Præsident Aliyevs retorik om at "beskytte sekulær livsform for vores landsmænd" i Iran og den officielle brug af betegnelsen "Sydaserbajdsjan" peger mod en gradvis diskursiv annektering. Washington Post har direkte diskuteret et muligt aserbajdsjansk skridt for at "beskytte etniske azeriere."¹⁷

Men virkeligheden er mere nuanceret, end nationalistisk retorik antyder. Carnegie Endowments analyse viser, at Baku i praksis er dybt forsigtig: et Iran i opløsning ville sende en flygtningestrøm, der ville destabilisere Aserbajdsjan selv, da den iranske azeriske befolkning er dobbelt så stor som Aserbajdsjans egen.¹⁸

¹⁶ Ahmed, Saleem. "Pakistani security forces hunt militants behind weekend attacks." *Reuters*, February 2, 2026. <https://www.reuters.com/world/china/pakistani-security-forces-hunt-militants-behind-weekend-attacks-2026-02-02/>

¹⁷ Doran, Michael. "A Nightmare Scenario for Iran." *Washington Post*. 23 January, 2026. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2026/01/23/iran-ethnic-conflict-regime-collapse/>

¹⁸ Kitachaev, Bashir. "Baku Proceeds With Caution as Ethnic Azeris Join Protests in Neighboring Iran." *Carnegie Endowment*. 22 January, 2026. <https://carnegieendowment.org/russia-eurasia/politika/2026/01/azerbaijan-iran-protests-reaction>

Eksil-oppositionen: Konkurrerende visioner uden folkelig forankring

Januarprotesterne og nu det amerikansk-israelske angreb har sat turbo på en samlingsproces blandt Irans eksilopposition, der i 47 år har været defineret af splittelse, fraktionering og gensidig delegitimering. Men processen blotlægger lige så mange sprækker, som den forsøger at lukke – og den eksponerer et strukturelt grundproblem, som analytikeren Hossein Kermani formulerer skarpt: det iranske styres politiske holdbarhed hviler ikke blot på undertrykkelse, men på en bevidst strategi om at fragmentere oppositionen, kultivere mistillid mellem potentielle allierede og gøre konkurrerende diskurser politisk ineffektive.¹⁹

Mujahedin-e-Khalq (MEK): Provisorisk regering uden legitimitet

Mujahedin-e-Khalq (MEK), der fra sit hovedkvarter i Albanien hævder at koordinere væbnede modstandsenheder i iranske byer, erklærede den 28. februar en provisorisk regering under NCRI-paraplyen (National Council of Resistance of Iran) – en koalition af iranske oppositionsgrupper i eksil, grundlagt i 1981 af Massoud Rajavi og den afgåede præsident Abolhassan Banisadr. NCRI præsenterer sig som et "eksilparlament" med over 500 medlemmer og ledes i dag af Maryam Rajavi som "præsident-elect."

Men MEK's legitimitet blandt iranere er dybt omstridt. Belastningen fra alliancen med Saddam Hussein under Iran-Irak-krigen, deltagelsen i undertrykkelsen af kurdiske og shia-opstande og anklagerne om kultlignende intern kontrol har gjort organisationen til et mobiliseringsredskab mod sig selv. Januarprotesternes demonstranter afviste eksplicit både Den Islamiske Republik og MEK – samt reformister, kommunistiske fraktioner og separatistprojekter – under sloganet "Ét land. Ét flag. Ét Iran – for alle." Styret udnytter aktivt enhver MEK-forbindelse til at delegitimere den bredere opposition som "eksil-politik, afkoblet fra ægte iransk stemning".

Et centralt dilemma er, at MEK's organisatoriske kapacitet – som er reel – og dets kontroversielle natur trækker i modsatte retninger. Organisationens medbringer ressourcer, netværk og en operationel infrastruktur, som de løsere protestbevægelser mangler. Men dens tilstedeværelse giver samtidig styret propaganda og risikerer at polarisere oppositionen yderligere snarere end at samle den.

Reza Pahlavi: Monarkistisk alternativ

Den mest synlige rivaliserende oppositionsfigur er Reza Pahlavi, søn af den sidste shah, som i januar 2026 opfordrede iranere til at "besætte bycentre" og forberede hans tilbagekomst. I en meningsmåling fra 2022 med 158.000 respondenter i Iran fik han den højeste tilslutning (32,8%) blandt 34 kandidater til et overgangsråd – en opbakning, som

¹⁹ Kermani, Hossein. "Why Iran's opposition is fracturing – and how to fix it" *The Loop*. 19 February, 2026. <https://theloop.ecpr.eu/why-irans-opposition-is-fracturing-and-how-to-fix-it/>

Politico Magazine tilskriver en udbredt pragmatisme snarere end egentlig monarkistisk begejstring: iranere "settles" for Pahlavi, fordi alternativerne er værre.²⁰

Men Pahlavis opbakning er kontroversiel. Hans fars undertrykkende arv, hans nærhed til USA og Israel, og en afsløret israelsk indflydelsesoperation til fremme af hans kandidatur blandt persisktalende på sociale medier har skabt dyb skepsis. Johns Hopkins-professor Vali Nasr vurderer direkte: "He does not have a ground game in Iran... There's no political organization, alliances, he has not built a relationship with bureaucrats, with politicians."²¹

Pahlavi har forsøgt at bygge broer – senest ved et opsigtsvækkende møde i Paris med venstreorienterede intellektuelle, herunder Dariush Ashouri, stiftende medlem af den iranske forfatterforening, hvis medlemmer blev fængslet af SAVAK under monarkiet. Men mødet udløste modreaktioner og beskyldninger om, at de deltagende intellektuelle legitimerede en dominerende politisk strømning. Mere alvorligt: Pahlavis udtalelse om "separatisme," der implicit truede kurdiske partier med militær undertrykkelse, har uddybet kløften til den kurdiske opposition, som kritiserede ham for at svinge "den slidte kølle af separatismebeskyldninger" – præcis som Den Islamiske Republik.²²

Strukturel svaghed: Synlighed uden magt

Konkurrencen mellem MEK og Pahlavi illustrerer eksil-oppositionens grundlæggende problem. Men det rækker dybere end rivalisering mellem to grupper. En indgående analyse fra MENA Nuances identificerer en række strukturelle mangler, der gælder hele diaspora-oppositionen: Ingen organisatorisk forankring i Iran; ingen institutionel design, ingen strategisk planlægning for transition; og, ingen formel ekstern anerkendelse.

Som MENA Nuances konkluderer: "Synlighed kan ikke erstatte struktur. Vrede kan ikke erstatte arkitektur." Januarprotesterne demonstrerede, at selv med millioner i gaderne gør fraværet af organiseret ledelse det næsten umuligt at konfrontere en stat, der er villig til at indsætte pansrede styrker, uden at påføre befolkningen massive tab.²³

Denne strukturelle svaghed har en direkte konsekvens for magtvakuumet: hvis hverken MEK, Pahlavi eller de løsere protestnetværk kan tilbyde en troværdig og organiseret

²⁰ Toosi, Nahal. "Why Iranians Are Increasingly Willing to Settle for Reza Pahlavi." *Politico*. 24 February, 2026. <https://www.politico.com/news/magazine/2026/02/24/reza-pahlavi-iran-trump-00793877>

²¹ Nasr, Vali. Interview in "'This Week' Transcript 3-1-26: Iranian Foreign Minister Araghchi." ABC News. 1 March, 2026.

²² Svirnovskiy, Gregory. "Why Iranians Are Increasingly Willing to Settle for Reza Pahlavi." *Politico*. 24 February, 2026. <https://www.politico.com/news/magazine/2026/02/24/reza-pahlavi-iran-trump-00793877>

²³ Mamouri, Ali. "Why Iran's Diaspora Politics Struggle: The Structural Dilemma." *MENA Nuances*. 16 February, 2026. <https://www.menanuances.com/p/why-irans-diaspora-politics-struggle>

overgangsplan, efterlader det scenen åben for de aktører, der har organisation og våben – IRGC, de etniske militser og jihadistiske grupper.

Den jihadistiske trussel: ISIS-Khorasan

Dertil kommer ISIS-Khorasan, som den amerikanske efterretningstjeneste vurderer som den jihadistfraktion med størst kapacitet til transkontinentale angreb. Gruppens bombing i Kerman i januar 2024 og angrebet på Crocus City Hall i Moskva i marts 2024 demonstrerede en operationel rækkevidde, der gør et ustabilt Iran til et potentielt opmarchområde.

ISIS-K's trussel adskiller sig fundamentalt fra de øvrige aktører: den er sektarisk (anti-shia) snarere end separatistisk, og dens operationelle base er primært i Afghanistan og Pakistan. Et magtvakuum i Iran ville ikke blot fjerne presset mod ISIS-K, men også potentielt åbne nye ruter for rekruttering og transport.

Perspektivering: Det bedste og det værste udfald

New Lines Institute advarer: "Etnisk og kulturel diskrimination, der får lov at fortsætte ukontrolleret, har skabt betingelser modne for konvulsive konflikter." Al Jazeera konkluderer den 1. marts: "I et worst-case scenarie kan intern strid følge eksisterende klagelinjer. I grænseregionerne kan langvarige oprør blandt baluchier, kurdere og arabere eskalere til fuldskala separatistbevægelser, efterhånden som central kontrol svinder."²⁴

Det bedste udfald er, at den iranske befolknings modige protestbevægelser – Women, Life, Freedom – får rum til at forme en ny politisk virkelighed. Men uden international støtte, mægling og sikkerhedsgarantier viser erfaringen fra Libyen, Syrien og Afghanistan, at væbnede aktører fylder vakuummet før civilsamfundet. Iran er større, mere befolket og mere geopolitisk centralt end nogen af disse tilfælde. Risikoen bør vurderes derefter.

DEN DIPLOMATISKE SABOTAGE: MØNSTERET, DER AFSLØRER MÅLET

Analysen bliver endnu mere foruroligende, når man ser på den diplomatiske kronologi. Fredag den 27. februar – mindre end 24 timer før bomberne faldt – udtalte Omans udenrigsminister Badr al-Busaidi, at en fredsaftale var "inden for rækkevidde."²⁵ Al

²⁴ Farzanegan, Mohammad Reza. "Iran after Ayatollah Ali Khamenei." *Al Jazeera*, March 1, 2026. <https://www.aljazeera.com/opinions/2026/3/1/iran-after-ayatollah-ali-khamenei>

²⁵ Brennan, Margaret. "Omani Foreign Minister Badr Albusaidi tells Face the Nation a U.S.-Iran deal is 'within our reach'." *CBS News*, February 27, 2026. <https://www.cbsnews.com/news/full-transcript-omani-foreign-minister-badr-albusaidi/>

Jazeera og flere internationale medier bekræftede, at Iran havde indvilliget i verifikationsmekanismer og et loft over berigningsprogrammet – præcis de indrømmelser, Vesten har krævet i årevis.

Mønsteret er ikke nyt. I juni 2025, under Operation Midnight Hammer, sad amerikanske forhandlere i Wien – angiveligt 48 timer fra en de-eskalationsaftale – da B-2-bomberne ramte Fordow, Natanz og Isfahan. Når den kinetiske aktion gentagne gange falder præcis i det øjeblik, diplomatiets mulighed for de-eskalation åbner sig, peger det på et mål, der aldrig var denuklearisering. Det var regimeskifte. Diplomatiet fungerede som politisk skalkeskjul, mens de militære aktiver blev bragt i stilling.

E3 – Frankrig, Tyskland og Storbritannien – har i en fælles leder-erklæring den 1. marts²⁶ præciseret, at de ikke deltog i de indledende angreb. EU's Høje Repræsentant har opfordret til "fuld respekt for folkeretten, herunder FN-pagtens principper."²⁷ Men ingen europæisk institution har eksplicit adresseret det folkeretlige grundlag. Tavsheden bidrager til en normalisering af forebyggende krig, som underminerer den regelbaserede orden, Europa selv er afhængig af.

For Danmark har denne dobbeltmoral en direkte og akut dimension. Den regelbaserede orden, som danske politikere påberåber sig for at forsvare Grønlands suverænitet mod amerikansk pression, er det samme regelsæt, der forbyder forebyggende krig mod suveræne stater. Hvis Danmark tier, når reglerne brydes i Iran, underminerer det den position, Danmark selv afhænger af i Arktis.

DE ØKONOMISKE CHOKBØLGER: OLIE, GØDNING OG STAGFLATION

Krigen har ikke kun politiske konsekvenser. Den har økonomiske, der rammer globalt. IRGC har de facto lukket Hormuzstrædet – 13 millioner tønder olie dagligt, 20-30% af verdens forsyning. Ifølge Reuters (2. marts) har flere store forsikringsselskaber – herunder japanske MSAD Insurance – annulleret krigsrisiko-forsikring for farvandene omkring Iran.²⁸ Mindst 150 skibe ligger for anker ved Hormuz, og mindst fire tankere er blevet beskadiget. MSC, CMA CGM, Maersk og Hapag-Lloyd har suspenderet alle

²⁶ "Joint E3 Leaders' Statement on Iran." *UK Government*, March 1, 2026. <https://www.gov.uk/government/news/joint-e3-leaders-statement-on-iran-1-march-2026>

²⁷ Kallas, Kaja. "Statement by the High Representative on developments in the Middle East." *Council of the European Union*, March 1, 2026.

²⁸ Chow, Emily et al. "Marine insurers cancel war risk cover, tanker costs to rise as Iran conflict intensifies." *Reuters*, March 2, 2026. <https://www.reuters.com/world/middle-east/ship-insurers-cancel-war-risk-cover-due-iran-conflict-2026-03-02/>

transitter.²⁹ Strædet lukker ikke af en fysisk blokade, men af en finansiel – war risk-præmier, som ingen reder kan betale.

Brent (prissætningen på olie) forventes at stige markant ved mandagens åbning. Forbliver strædet lukket, peger projektioner mod 130 USD pr. tønde; nogle analytikere vurderer 150–160 USD i et forlænget blokadescenarie.³⁰ En vedvarende stigning tilføjer 0,6–0,7 procentpoint til den globale inflation næsten øjeblikkeligt, fordi energi er basisinput i hele den økonomiske kæde.

Men den skjulte krise er gødningen. 33% af verdens eksportbare gødning transiterer gennem Hormuz.³¹ Irans produktion er offline. Saudi-urea (gødningsproducent) er sprunget til 450 USD/ton.³² For en subsistenslandmand i Nigeria eller Sudan betyder det ikke lavere profit – det betyder ingen gødning overhovedet. Uden kvælstoffiksering kollapser udbyttet: projektioner taler om 30–40% fald i høstvolumen i en enkelt sæson. Men hungesnøden kommer ikke i dag. Den kommer om seks til otte måneder, når høsten. Det er den langsomste men muligt største menneskelige konsekvens af denne krig.

Centralbankerne sidder i en fælde. FED og ECB vil sænke renter for at stimulere vækst, men kan ikke, hvis energiinflation stiger. Resultatet er stagflation: skyhøje priser og stagnerende økonomi samtidig. Det amerikanske obligationsmarked var allerede nedadgående før det første angreb. Krigspræmien gør det dyrere for staten at låne. En selvforstærkende nedadgående spiral, hvor en diskretionær militær beslutning udløser en finanspolitisk krise.

GOLFSTATERNES VENDEPUNKT

Golfmonarkierne er ramt af iransk gengældelse – ikke fordi de deltog i operationen, men fordi de huser amerikanske baser. Saudi-Arabien og UAE havde eksplicit erklæret, at de ikke ville tillade deres territorium brugt til angreb på Iran. Alligevel brænder det.

Deres billionplaner – Vision 2030, økonomisk diversificering, turisme og teknologi – er uforenelige med en nabo i kaos. Kina tilbyder handelsaftaler uden bomber og baser, og

²⁹ Nightingale, Linton and Willmington, Rob. "Gulf liner trades seize up as carriers retreat from Hormuz." *Lloyd's List*, March 2, 2026. <https://www.lloydlist.com/LL1156487/Gulf-liner-trades-seize-up-as-carriers-retreat-from-Hormuz-and-wider-disruption-looms>

³⁰ Reuters. "Oil prices to remain high for days with Strait of Hormuz in spotlight, analysts say." Reuters, March 2, 2026. <https://www.reuters.com/business/energy/oil-prices-expected-stay-high-days-all-eyes-strait-hormuz-flows-2026-03-02/>

³¹ Kpler. "Global fertiliser dependency on Gulf exports: what if Hormuz is disrupted?" *Kpler Blog*, June 18, 2025. <https://www.kpler.com/blog/global-fertiliser-dependency-on-gulf-exports-what-if-hormuz-is-disrupted>

³² "U.S.–Iran Conflict Poised to Drive Fertilizer Prices Higher." *Farms.com*, March 3, 2026. <https://www.farms.com/ag-industry-news/u-s-iran-conflict-poised-to-drive-fertilizer-not-just-oil-prices-higher-044.aspx>

mæglede den historiske Saudi-Iran-normalisering i 2023.^{33, 34} Jo mere USA opfattes som en volatil kaot i regionen, desto stærkere incitament har Golfstaterne til at søge sikkerhed hos den magt, der tilbyder orden frem for krig. For Mohammed bin Salman, der vil bygge en billionteknologi-by i ørkenen, er spørgsmålet om den logisk bedste partner ikke længere retorisk.

Konsekvenserne rammer allerede Dubais økonomiske model direkte. Forsikringskaskaden – krigsrisikopolicer, der stiger eksponentielt og i sidste ende gør dækning utilgængelig – truer ejendomsmarkeder, frie zoner og den finansielle infrastruktur, som Golfstaternes diversificeringsstrategier er bygget på. Kapital søger allerede mod sikrere havne: europæiske finanscentre i London, Zürich og Frankfurt står til at absorbere en betydelig del af den kapitalflugt, som ustabiliteten genererer. Samtidig eksponerer konflikten en asymmetri, der underminerer hele den konventionelle afskrækkelseslogik: en drone til 35.000 dollar kan neutralisere et missilforsvarssystem til 4 millioner dollar pr. interceptor – et forhold på 114:1 – en økonomisk ligning, der favoriserer den teknologisk simple part og gør Golfstaternes massive forsvarsinvesteringer strukturelt sårbare.

FORELØBIG VURDERING

Herakles kunne ikke besejre Hydraen ved at hugge hurtigere. Han besejrede den ved at ændre tilgang – ved at lukke sårene, så genvæksten stoppede ved kilden. Mytens lære er klar og ubehagelig: den direkte tilgang, der søger at halshugge truslen, fører kun til dens multiplikation, medmindre de underliggende betingelser adresseres.

Iran er nu et land, hvor ét hoved er hugget af, og mindst fire nye konflikter er ved at vokse frem – et IRGC-prætorianerregime, et kurdisk selvstændighedsprojekt, en arabisk olieopstand og en baluchisk grænsekonflikt. Dertil de økonomiske konsekvenser: oliechok, gødningskrise, stagflation, sovereign debt-spiral. Og det geopolitiske skift: en accelereret vestlig allianceopløsning, hvor Golfstaterne søger mod Kina, og den regelbaserede orden undermineres af dem, der byggede den.

Den skræmmende pris for en halshugning er ikke, hvad det koster i missiler. Det er summen af alt det, der vokser tilbage – og som ingen har en plan for at stoppe. Danmarks og Europas opgave er at insistere på, at Iolaus-rollen – diplomatiet, institutionerne, de

³³ Kinas interesse i regional stabilitet er ikke kun økonomisk. Turkestan Islamic Party (TIP), en uighurisk jihadistgruppe med historiske forbindelser til al-Qaeda, har opereret i Afghanistan og Syrien i årtier. Regional destabilisering – og særligt et fragmenteret Iran med porøse grænser – åbner potentielle nye operationsrum for grupper, som Beijing betragter som direkte trusler mod Xinjiang.

³⁴ Joint Trilateral Statement by the People's Republic of China, the Kingdom of Saudi Arabia, and the Islamic Republic of Iran. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, March 10, 2023. https://www.fmprc.gov.cn/eng/gjhdq_665435/2675_665437/2818_663626/2819_663628/202303/t20230311_11039241.html

civile redskaber – ikke blot er ønskelig, men eksistentielt nødvendig. Uden at lukke sårene er Epic Fury ikke slutningen på en trussel. Det er begyndelsen på mange.

HVAD DANMARK OG EUROPA BØR GØRE

Militær magt kan fjerne en leder. Men kun diplomatiske, politiske og udviklingsmæssige redskaber kan forhindre, at truslen regenererer og multiplicerer. Halshugget er sket. Spørgsmålet er nu, hvem der tager ansvar for tiden efter – og hvordan.

Danmark bør på EU-niveau:

- Presse for, at “dagen derpå” i Iran sættes på dagsordenen som selvstændigt punkt – ikke blot som energispørgsmål, men som en samlet strategi for stabilisering, humanitær indsats, migrationsberedskab og konfliktforebyggelse, der eksplicit adresserer den etniske fragmenteringsrisiko
- Arbejde for, at EU’s opfordring til “fuld respekt for folkeretten” oversættes til en konkret position: militære operationer, der forudsætter stats-opløsning uden plan for institutionel genopbygning, er uacceptable – Libyen-erfaringen bør indgå som negativt præcedens
- Støtte en europæisk diplomatisk indsats for våbenhvile, muligvis kanaliseret gennem Oman og Qatar

Danmark bør multilateralt:

- Arbejde for en regional transition-ramme faciliteret af mellemstore stater med mæglingskapacitet – Oman, Qatar, evt. Norge – med fokus på våbenhvile, humanitær adgang og minimumssikring af olie- og gødningsinfrastruktur under international overvågning. Gødningschokket bør dog samtidig ses som en mulig katalysator for en tiltrængt transition: SABIC Agri-Nutrients og tilsvarende producenter leverer kunstgødning³⁵, der bidrager til CO₂-udledning og grundvandsforurening, og klima- og biodiversitetskrisen er en af verdens største sikkerhedstrusler. Multilaterale rammer bør derfor også omfatte støtte, der kan sætte gang i transitionen til organiske gødningsformer – særligt i Den Globale Syd, hvor subsistenslandmænd er bedre hjulpet med rådgivning om og adgang til organiske alternativer end med fortsat afhængighed af fossilbaseret produktion
- Advokere for en multilateral Hormuz Maritime Safety Arrangement under FN-ramme med deltagelse af Golfstater, Kina, Indien og EU – målrettet minerydning, forsikringsgarantier og de-konfliktionstiltag, der kan bryde den finansielle blokade
- I IAEA insistere på inspektionsadgang – et kollapsende Iran uden nuklear overvågning er en opskrift på maksimal usikkerhed

Danmark bør nationalt:

³⁵ SABIC Agri-Nutrients Company. *Board of Directors’ Report 2024*. https://www.sabic-agrinutrients.com/en/Images/SABIC%20AN%20Board%20Annual%20Report%202024%20EN_tcm1039-46998.pdf

- Igangsætte humanitært beredskab og støtte til organisk landbrug for at adressere gødningschokkets konsekvenser i Den Globale Syd – via EU's udviklingssamarbejde og i partnerskab med WFP og FAO.
- Sikre, at den sikkerhedspolitiske debat ikke reducerer konflikten til et spørgsmål om alliancesolidaritet, men fastholder den bredere analyse: et regimeskifte uden en plan for tiden efter er ikke en strategi – det er en eskalation forklædt som en løsning

Kristian Svendsen er rådsmedlem i RIKO. Han har en kandidatgrad i Globale Studier fra Roskilde Universitet og arbejder med avanceret dataanalyse til at identificere mønstre i geopolitik, konflikter og global politisk økonomi samt til at understøtte evidensbaseret programmering i internationale organisationer inden for udviklings- og bistandsområdet.

AI-erklæring: Forfatteren har anvendt generative AI-værktøjer som hjælp til litteratursøgning, sproglig redigering og eventuel udarbejdelse af foreløbige udkast. Analyse, vurdering og endelig tekst er udviklet, faktatjekket og godkendt af forfatteren og RIKO, som bærer det fulde ansvar for indholdet.